

TANULMÁNYOK

AZ EMBER ÉS A VILÁG SZOLGÁLATÁBAN

Az IARF kongresszusa, Heidelberg, 1972. augusztus 18—25.

Az unitárius egyházak és szabadelvű vallásos szervezetek világszövetsége — IARF¹ — 1972. augusztus 18—25. napjain Heidelbergben (NSZK) tartotta 21. kongresszusát. A hivatalos képviselők és megfigyelők száma 21 országból megközelítette az 500-at. A kongresszus fő témája ez volt: „Az ember, szabadsága és jövője — The Man, his Freedom and his Future”. A témát az IARF négy állandó tanulmányi bizottsága dolgozta fel és terjesztette tanulmányok formájában a kongresszus elé ilyen címek alatt²:

1. Keresztény ember a ma világában — The Christian in the World of today.
2. Vallásos közeledés a modern világhoz — The Religious Approach to the modern World.
3. Világvallások dialógusa — The Dialogue of World Religions.
4. Béke, igazságosság és emberi jogok — Peace, Justice and Human Rights.

Az IARF teológiai sokrétősége nyilvánult meg a bizottságok tanulmányainak és a kongresszus tárgyalásának széles körű orientációjában, a teizmustól a humanizmusig. Közös, összefogó elvi alapot a vallás immanens tartalma képviselte: az emberben való hit, a szellem értéke, az ember- és világszolgálat, a szabadság. A kongresszus minden megnyilvánulásában élesen tükröződött a mának új szemlélete: a világ felé fordulás, az evilágiság, a humánus elmélyítése, az ember testi és szellemi gazdagítása, egyszóval a hagyományos teológia helyett antropológia, metafizikai spekuláció helyett a valóság keresése és az alapigazságoknak immanens síkon való állítása.

A kongresszus hitfelfogásunk alapján elemezte az alábbiakat:

Az ember és világa

A kongresszus érdeklődésének középpontjában az ember állott, akinek problematikája az 1. és 2. bizottság tanulmánya alapján került megvitatásra. Rólunk volt szó, az emberről, a fejlődés képességével és lehetőségével felruházott teremtményről, aki alkotó egyén és alkotó

közösségi lény egy személyben. Az élőlények sorában egyedül az ember az, aki belső erői és képességei által állandóan készül, emelkedik és fejlődik. Egyedül képesített és hivatott arra, hogy létfenntartásán túl keresse az örök értékeket és általuk tökéletesedjen. Jézus felhívása: „Legyetek azért ti tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes” (Mt 5, 48) szintén a fejlődésre képes, emelkedni akaró és tudó emberhez, a „teremtés koronájához” szólott.

Az ember életének és munkájának hordozója a világ. A világ hit-felfogásunk szerint fejlődő és tökéletesedésre képes élő valóság. Szemünk láttára fejlődik és nő óriássá. A világba Isten értékcsírákat helyezett, melyeknek megismerése, kibontakoztatása, ápolása és munkálása a mi feladatunk. Ez azt jelenti, hogy a vallásos ember nemcsak *él a világban*, hanem *együtt él vele*, formálja, alakítja és jobba kívánja tenni. Az ember a világ építőmestere. Ugyanakkor a világ és annak eredményei is segítik az „emberré válás” folyamatát.

Az ember nem rabszolgája, nem alattvalója, hanem szabad gyermeke és örököse a világnak. A világban az ember soha nem válhatik eszközzé, hanem mindig és kizárólag csak cél marad. A vallásos ember nemcsak a világnak, hanem Istennek is gyermeke. Gyermeki hivatása éppen az, hogy a világban együttmunkálkodjék Istennel.

Az unitárius és szabadelvű keresztény vallás a világ felé fordítja tekintetét. Ez a világ felé fordulás azt jelenti, hogy nekünk jobban a viláért kell élnünk. Többet és jobban részt kell vennünk mindenben, ami evilági és emberi. A vallásnak a világ és az ember mellé kell állnia, az élet minden javában az emberért és az ember mellett kell szolgálnia. A vallásnak részt kell vennie egyfelől az ember evilági boldogulásának elősegítésében és szolgálatában, másfelől a lélek örök vágyaiban, reménységében és kitárulásában Isten felé.

Az ember szabadsága

Két út áll az ember előtt: az egyik az élet, az alkotás, a másik a halál, a pusztulás útja. Az élet útja a szabadság útja, a halál útja a szabadság hiánya. A vallásos embernek választania kell a két lehetőség között. A választás szabadságot feltételez. De van-e szabadsága az embernek? Úrrá tud-e lenni ösztönein és hajlamain? Tud-e gondos mérlegelés alapján dönteni a cselekvési motívumok között? A kongresszus az ember szabadsága mellett foglalt állást. Az ember szabad erkölcsi lény. Szabadsága tulajdonképpen a cselekvő én önelhatározása, a léleknek az a képessége, hogy belső és külső kényszertől függetlenül választani képes az előtte álló lehetőségek, értékek között. Ugyanakkor célokat is állít maga elé, melyeknek elérésére összpontosítja minden erejét.

A szabadság nemcsak függetlenség, hanem magasabb értelemben vett elkötelezettség is: valamire és valamiért való szabadság. Csak a szabad ember tud ösztönein és hajlamain uralkodni, csak ő tudja erőit irányítani, legyőzni aggodalmait, hogy a lélek sötéttségétől szabaduljon.

A szabadságnak felismerése ismert jelenség a vallás világában. A hinduizmus és a buddhizmus a „Karma” fogalmában tanítja, hogy az embernek szabadsága van alakítani saját életét és befolyásolni lelkének végső nyugalmát. Az ószövetségi vallás határozottan állítja az ember szabad választási képességét: „... életet és halált adtam előtökbe... Válaszd azért az életet, hogy élhess” (5 Móz 30, 19). Jézus evangéliumának alaptétele az ember erkölcsi szabadsága. A szekuláris humanizmus és a különböző pszichológiai iskolák az embert mind úgy fogják fel mint szabad szellemet, aki képes mérlegelni a lehetőségeket, és szabadon tud választani közöttük. Einstein szerint „a választás képessége és gyakorlása az élet koronája” az ember számára.

A szabadságot csak úgy lehet megtartani, ha értelemmel és felelősséggel élünk vele. Ellenkező esetben elsorvad, és az ember belső és külső kényszerítő hatalom rabszolgája lesz. A szabadság és felelősség elválaszthatatlan fogalmak. Az ember az egyedüli lény, aki szabadon és felelősen képes és tud élni. Az ember felelősséggel tartozik önmaga, embertársa és a világ iránt. Az önmaga iránti felelőssége azt kívánja, hogy találja meg önmagát, dolgozzék önmaga megvalósításán, fejlessze ki képességeit, hogy „önmaga” legyen, „ember” a szó igaz értelmében. Az embertársaiért való felelőssége azt jelenti, hogy embertársaival és embertársaiért kell élnie, őket tisztelnie és szolgáló szeretettel szeretnie kell. A világ iránti felelőssége azt jelenti, hogy a világot kell szolgálnia, s tevékenyen részt kell vennie egy tökéletesebb világ kialakításában. A felelős szabadsággal bíró ember dönti el, hogy meddig és milyen eredménnyel fog előbbre jutni a fejlődés folyamata.

A felelős szabadság azt kívánja az embertől, hogy minden döntésében legyen tekintettel az igazságosságra. Enélkül a szabadság tartalmatlanná válik.

A felelős szabadság élése erős akaratot és minden kockázatot vállaló bátorságot kíván az embertől. Ugyanakkor olyan nevelést is igényel, mely tudatosítja az emberben az élet iránti köteles tiszteletet és a felebaráti szeretetet.

A felelős szabadság igazolója és útmutatója számunkra Jézus, aki maga volt a szabadság. Szóban és cselekedetben küzdött az emberek minden megkülönböztetése ellen. Az evangéliumokon végigvonul Jézusnak a szegények, elnyomottak, a társadalomból kizsájtottak iránti szeretete, s ez a cselekvő szeretet tettekben is megnyilvánult. Embertársait a kötöttség, az elnyomás és a rabság világából a szabadság világába hívta, hogy mint szabad emberek éljenek embertársaikért, és szeretettel szolgálják egymást. A felelős szolgálat igazsága teszi szabaddá az embert. A szabadság felé vezető út a szeretet. A szeretet Isten ajándéka, melyet az ember minden ellenérték nélkül kap, de köteles azt embertársaival megosztani.

A kongresszus foglalkozott az I. sz. bizottság előterjesztése alapján az emberi szabadság egyes korlátaival is, mint pl.: a biológiai, pszichológiai adottságok, továbbá a szegénység, tudatlanság, elnyomás stb. Ezek közül legveszélyesebb az elnyomás. A történelem folyamán az elnyomásnak számtalan formájával találkozunk: például a vallási elnyomás jelenségével napjainkban is találkozunk egyes vallásos szer-

vezeteknél. Ezek a közösségek főleg a megfélemlítés és a dogmatizmus eszközeivel próbálják elnyomni híveik szabadságát. A szabadságot azonban nem tudják megsemmisíteni, legfeljebb csak korlátozhatják. Az ember éppen szabadságánál fogva a korlátok fölé tud emelkedni és képes mint szabad erkölcsi lény élni.

A felelős szabadság megkívánja, hogy minden keresztény ember és közösség az igazságosság szellemében foglaljon állást az élet mellett.

Az ember szabadsága napjainkban lassan bár, de állandóan erősödik és tért hódít. A szabadság növekedésének különböző jeleit láthatjuk az élet minden terén. Így pl. a tudomány és technika, melyek az ismeretek, értékek és szolgálatok gazdagságát hozzák létre, nemcsak fokozzák az ember anyagi jólétét, hanem hozzásegítik a nagyobb szabadsághoz is. A nevelés terén az elnyomó tekintély helyett szabadabb szellem érvényesül. A szabad és örömteljes életre való törekvés mind szélesebb körben terjed a világon. Az ember nem csupán azért él, hogy dolgozzék, hanem, hogy örüljön is az életnek. Az élet örömeit nem megvetni vagy elkerülni kell, hanem megbecsülni és emberhez méltó módon élni velük.

Az egyházi szervezetek életében hasonlóképpen erőteljesen jelentkeznek a nagyobb szabadságra irányuló törekvések. A szabadság új és mélyebb értelme felé indult el a katolikus egyház is a második vatikáni zsinat óta. Hasonló törekvésekkel találkozunk már több ideje az ortodox egyháznál és hasonló jelenségek vannak a protestáns egyházaknál is. A hívő embernek hivatása a szabadság. Jézus arra hívja követőit, hogy azok mellé álljanak, akik bátran nemet mondanak az elnyomó erőknél, a szegénységnek, a betegségnek, a félelemnek, a gyűlöletnek, az önmegelégedettségnek, az ember-megkülönböztetés minden formájának. És ugyanakkor mondjanak határozott igent az életnek, a jó, igaz, szép értékének, és mindannak, ami felszabadítja az embert a testi-lelki szolgaságból. Ezt a hivatást vállaló „christianus“-ról írja levelében Pál apostol: „És azért imádkozom, hogy a szeretetetek még jobban-jobban bővülködjenek ismeretben és minden értelmességben, hogy megismerhessétek, hogy mi a rossz és mi a jó, hogy legyetek tiszták és botlás nélkül valók... teljesek lévén az igazság gyümölcseivel” (Fil. 1, 9—11).

A világvallások dialógusa és az ember jövője

A 3. sz. — (Világvallások dialógusa — The Dialogue of World Religions) — bizottság tanulmánya³ alapján foglalkozott a kongresszus a világvallások dialógusának és az ember jövőjének kérdésével.

A vallások dialógusa nem új kérdés a IARF számára.⁴ Alapításától kezdve feladatának tekintette, hogy a különböző vallások közeledését és együttműködését a szabadság szellemében és az igazság szeretetében elősegítse. Természetes volt tehát a kongresszus állásfoglalása a világvallások dialógusa mellett, mint amely hatékonyan szolgálhatja az ember szabadságát és jövőjét.

A dialógus jelene és jövője

A kongresszus reálisan értékelt a dialógus jelenlegi helyzetét és jövőjét. Komoly eredményként könyvelte el, hogy a dialógus megindult a keresztény felekezetek között, hogy az Egyházak Világtanácsa és a Vatikán mélyítik és szélesítik dialógusi érintkezésüket, és hogy kezdeményező munka folyik a nem keresztény vallásokkal való párbeszéd előmozdítására.

A kongresszus szerint lehet és kell dialogizálni, pozitív módon, úgy, hogy abból tényleges jó származzék nemcsak az érdekelt egyházak és a vallások tagjaira nézve, hanem az egész emberiségre, színre, fajra és világnézetre való tekintet nélkül. A dialógus céljánál fogva mindig időszerű és szükséges. Az előítéletek megváltoztatása, a kölcsönös megértés, az igazságosság minél átfogóbb megközelítése és a közös cselekvés szorgalmazása az ember szolgálatában — mindez csak dialógus által valósítható meg.

A dialógus jövője érdekében azonban tudomásul kell vennünk, hogy az emberiségnek alig egynegyed részét teszik ki a keresztények. Ez a tény annak a felismerésére kell indítson, hogy az emberiség többségét nem érdekelhetik a kereszténység felekezeti megosztottságából fakadó hitelvi és szervezeti viták. Érdekli ellenben az ember élete és minden egyes embert mélyen érintő kérdése: hogyan lehet ezt a földi életet emberhez méltó módon leélni. Ennek a kérdésnek a megoldásához joggal várhatja az emberiség a keresztény felekezetek hozzájárulását is, melynek csak egy útja van: a másokért való élés, felelős szolgálat. Ezen az úton együtt járhatnak és dolgozhatnak a közös jóért mindazok, akik felelősséget éreznek az emberért, a haladásért, akik jó akarral képesek együttműködni és mindent megtenni a népek barátságáért, a földi javak igazságos elosztásáért, a háború megakadályozásáért, egyszóval a béke ügyéért. Ez pedig az emberi együttélés és az alkotó munka lehetőségének és örömeinek a biztosítását jelenti.

Ez az egy úton haladás és együttműködés nem kívánja a keresztényektől, hogy *előbb* helyreállítsák hitelvi és szervezeti egységüket. Minden ilyen törekvés a valóságban álmok és illúziók kergetését jelentené. A szolgálatban való egységünk alapja az a tény, hogy mindnyájan az emberiség tagjaként élünk a földön. Mi egy családhoz tartozunk, a legnagyobbhoz a földön: az ember családjához, az egész emberi nemzetséget ugyanis Isten egy vérből teremtette. S bár szín, faj és világnézet tekintetében különbségek vannak közöttünk, de életünk döntő kérdése: az élet és annak védelme, közös kérdés. Ennek a megoldása érdekében várja és igényli is az emberiség azokat a megnyilatkozásokat és cselekedeteket, melyek utat mutatnak a magasabb rendű élet megvalósításának és megvédésének lehetősége felé.

A dialógus megindult, de a munka nagyobb része még hátra van. Az elvégzendő munka egy, a szabadság, igazságosság és az emberszeretet jegyében folyó gyakorlati dialógust kíván. Ez a jövő útja, egyedül ez szolgálja az ember szabadságát és jövőjét. Az IARF ebben a dialó-

gusban teljes odaadással és felelősséggel részt vesz. Lehetőségei és korlátozott anyagi forrásai miatt azonban nem kíván új dialógusszervezetet létrehozni, hanem támogatja és közreműködik minden olyan törekvéssel és szervezettel, mely az ember és a világ szolgálatában keresi a vallások találkozásának és együttműködésének a reális alapját.

Az IARF struktúrájánál fogva abban a helyzetben van, hogy közvetíteni tudja és ösztönözni a dialógust egyfelől keresztény felekezetek, másfelől a keresztény és nem keresztény vallások között is.

A kongresszus ajánlotta a tagcsoportok közötti reális dialógus megindítását, úgyszintén a velünk rokonszenvező, irántunk érdeklődő vallásos szervezetekkel. S mivel az IARF-ban a keresztények mellett hindu, buddhista, shinto és iszlám csoportok is vannak, elérhetővé válik egy tág körű dialógus lehetősége is.

Általános kívánság volt, hogy a dialógus legyen még elevebben gyakorlati és szélesebb körű a jövőben, mind a témákat, mind a beszélgető társakat illetően. Kölcsönös jóakarásban, megértésben és szeretetben együtt lenni és együtt szolgálni, egymással és minden jóakarató emberrel, a világ és az ember szolgálatában — ez a gyakorlati dialógus reális lehetősége és nagyszerű feladata a jövőben. Ez a mi ügyünk, állapította meg a kongresszus. S ha jól szolgáljuk az ügyet, az úgy jól fog szolgálni minket.

Az ember jövője

Nagy érdeklődést váltott ki a kongresszus résztvevői között a 4. sz. „Béke, igazságosság és emberi jogok — Peace, Justice and Human Rights” — bizottság tanulmánya.⁵ A bizottság az ember szabadságának és jövőjének társadalmi vonatkozásaival foglalkozott, és feleletet keresett napjaink sokat vitatott kérdésére: van-e jövője az embernek, és hogyan tud a vallásos ember felelős módon részt venni a jövő alakításában?

A kérdés tárgyalása során felemelő módon nyilatkozott meg a kongresszus optimizmusa az ember jövőjét illetően. Az embernek jövője van és felelőssége a jövő alakításában — ez az unitáriusok és szabadelvű vallásos emberek hitbeli meggyőződése. A jövő a béke, az igazságosság és az emberi jogok biztosításával jut emberközelbe. Általuk pedig biztosítjuk úgy a jövőt alakító ember szabadságát és méltóságát, mint a társadalom igazságos fejlődését.

Az emberi alapjogok sorában első helyen a béke áll. Ez az emberiség „lenni vagy nem lenni” kérdése. Béke és felelősség a világért, az emberiségért, az életért: ez minden cselekvés súlypontja. Ez a magyarázata annak, hogy napjainkban a politika legnagyobb feladata lett az emberek és államok közötti béke.

„A béke a technikai korszak létfeltétele.” A második világháború után egyre erősebben megnyilvánuló szociális, gazdasági és kulturális összefonódás, valamint a hadi technika fejlettsége, amely le-

hetővé teszi minden élet megsemmisítését, közös sors részesévé teszi az emberiséget. Ebben a közösségben elviselhetetlen a háború mint a konfliktusok megoldásának eszköze, és a béke egyetemes emberi ügy, mely csak közös erőfeszítések eredményeként jöhet létre. Ezek az erőfeszítések arra irányulnak, hogy megszilárdítsák a társadalmi és nemzetközi igazságosságot, megőrizték és előmozdítsák az emberi jogokat, és megtalálják a feszültségek békés, emberhez méltó megoldásának eszközeit.

A béke a kongresszus szerint a vallásos ember egzisztenciális kérdése. A vallás lényegénél fogva ellentmond a háborúnak, rombolásnak, és megsemmisülésnek. A béke megvalósításának egyik feltétele éppen az élet- és emberszeretet. A vallásos embernek tehát hitéből fakadó kötelessége küzdeni és együttmunkálkodni a békéért minden jóakarátú emberrel.

Az IARF tagjai, a béke biztosítása érdekében kísérjék figyelemmel a világpolitikai eseményeket, tanulmányozzák a háború sokféle okát és a béke feltételeit, hogy helyes ítéletet tudjanak alkotni és egy új békétudat kialakításában tevékenyen részt vehessenek. Ugyanakkor támogatásuk azokat a nemzeti és világszervezeteket is, melyek értékes munkát végeznek a béke helyreállítása és megvédése, valamint a tömegpusztító fegyverek korlátozása s az általános leszerelés érdekében.

Az igazságosság az emberszeretet velejárója, s mint ilyen a humanum szerves része. Tartalmánál fogva egyetemes társadalmi követelmény, mely az egymásért való élést parancsolja egyénnek és közösségnek egyaránt. Az igazságosság utáni vágy és törekvés a második világháború után elemi erővel jelentkezik szerte a világon. A fejlett és fejlődésben levő országok között mélyreható különbségek vannak gazdasági, politikai és kulturális téren. Egyesek magas fokú jólétben és kultúrában, mások szegénységben és tudatlanságban élnek. A világ javainak 80%-a egy törpe kisebbség birtokában van. A gazdag és szegény országok közötti szakadék állandóan mélyül. Ehhez járul még az ember faji, társadalmi, vallási stb. megkülönböztetése, az elnyomás és kizsákmányolás különböző formái, melyek mind fokozzák a társadalmi igazságtalanságot.

A társadalmi igazságosság érvényesítése terén jelentős eredményeket ért el az emberiség, de még sok a tennivaló. Jelentős munkát végez ezen a téren az ENSZ is. Az 1972. évi közgyűlése felhívást intéz a gazdag és fejlett országokhoz, hogy nemzeti jövedelmük 1%-át adják a fejlődésben levő államok támogatására. A kongresszus nemcsak magáévá tette ezt a felhívást, hanem ugyanakkor kérte a vallásos embereket és egyházakat, hogy évi jövedelmük 2%-val járuljanak hozzá a szegény országok segélyezéséhez, az ENSZ vagy más szervezetek útján. Ez a felajánlás emberszeretetünknek beszélő bizonyítétele lesz.

A kongresszus hozzájárulását az igazságosság megvalósításához hitbéli kötelességnek nyilvánította. A békés egymás mellett élés elve így egészül ki az egymásért való élés követelményével.

Az emberi jogok a humánus megvalósításának biztosítékai. Tiszteletben tartásuk maga után vonja az egyéni szabadság és annak gyakorlásához szükséges demokratikus struktúra megteremtését, fenntartását és védelmét. Továbbá az egyéni szabadság és demokratikus struktúra felhasználását az ember anyagi, társadalmi és kulturális jóléte fejlesztéséhez.

Az emberi jogok védelme jövőnkre kiható egyetemes emberi követelmény. Az IARF feladatának tekinti, hogy támogassa azokat a nemzetközi akciókat, amelyek az alapvető emberi jogok védelmét és fejlesztését szolgálják. Az emberi jogok védelme a vallásos ember számára az emberszolgálat kiváló alkalmát nyújtják.

A béke, igazságosság és emberi jogok az örök emberi törekvések és látások végső értelmét s célját alkotják. Mint ilyenek kölcsönösen függenek egymástól. Béke nélkül az emberi jogok elsorvadnak és az igazságosság önző érdekek áldozata lesz. Az emberi jogok biztosítása és gyakorlása nélkül az igazságosság és béke bizonytalaná válik. Igazságosság nélkül pedig béke nem lehetséges.

A béke, igazságosság és emberi jogokkal kapcsolatban a kongresszus az egyik legsürgősebb feladatnak az ENSZ és más, az emberiség jövőjét szolgáló nemzetközi szervezetek támogatását tartja. Hozzá kell mindannyian járulnunk az ENSZ állandó erősítéséhez és tökéletesedéséhez, hogy ezáltal az emberiség jövőjének kilátásai a XXI században, biztatóbbak és megnyugtatóbbak legyenek.

Az ember felelős jövője alakításáért. A jövő iránti felelősség felismerése indítja a vallásos embert arra, hogy ott álljon azok között, akik az emberiség jövőjéért dolgoznak. A vallásos embernek részt kell vennie mindenben, ami az élet jobbá tételét kívánja. A hívő ember örül a jónak, bízik az igazban, és boldog, ha a jók száma körülötte vagy akárhol a világon gyarapodik. A hívő ember megtesz minden tőle telhetőt, hogy ő is gyarapítsa a jót és az igazak számát. A kongresszus itt látja az IARF egyik fontos feladatát: ébresztgetni és tudatosítani a hívő ember részvételének kötelességét és felelősségét a jövő alakításában.

Az ember szabadságát és jövőjét a kongresszus az egymásért való élésben, az ember és a világ szolgálatában látja biztosítottak. A szolgálatban nyer értelmet és igazolást az örök humánus, és válik elérhető valósággá az emberiség boldog jövője. A kongresszusnak ez a bátor emberhite és optimista jövőlátása nem könnyelmű hiszékenység vagy delíbiáb kergetése, hanem a valóság felismerése, a tények látása és építés a tényekből. De mindig a hit hegyeket mozgó erejével és isteni reménységgel. Íme ez az ember, szabadsága és jövője.

A heidelbergi kongresszus az unitárius és szabadelvű keresztény egyházak új embertanát fogalmazta meg és az erkölcs világának régi igazságait foglalta új formába s hozta emberközeli. Ebben áll az IARF XXI. kongresszusának nagy értéke és jelentősége.

DR. ERDŐ JÁNOS

JEGYZETEK

¹ Az unitárius és szabadelvű keresztények világszövetségét 1900. május 25-én alapították Bostonban (USA). A szervezet hivatalos nevét kezdetben így állapították meg: „International Council of Unitarian and other Liberal Religions Thinkers and Workers” — Unitárius és más szabadelvű vallásos gondolkozók és munkások nemzetközi tanácsa.

² Reports to the XXI Congress of the IARF „The Man, his Freedom and his Future”. Den Haag, 1972.

³ Uo. 6, 14.

⁴ Uo. 22.

⁵ Uo. 29.

ADATOK AZ UNITÁRIUS ISTENTISZTELET TÖRTÉNETÉHEZ A XVI. SZÁZADBÓL

Christian Massa¹, barcarozsnyói szász pap, mint a barcasági esperesség jegyzője, értékes adatokat örökített meg János Zsigmond temetéséről. A küldöttség megfigyeléseiről készített latin nyelvű feljegyzései ugyanakkor fontos adatokat tartalmaznak az unitárius istentiszteletről és a temetés lefolyásáról.

Brassó, pünkösd előtti vasárnap

A kancellár úr meghagyása ebből a kerületből, annak bármelyik káptalanjából, hat papot idézett be, akik kiküldettek ő királyi Felsége temetésére, amelyet május 17-ére tűztek ki, nevezetesen az alábbi tisztelendő férfiakat: a brassói², codleai³ és cristiani⁴ papot, akik a következő napon a brassói bíró úrral együtt útra keltek. A brassói bíró úr pedig maga mellé vette társakul Kertsch Lőrincz⁵, Abstemius Gallus⁶, Fronius Mátyás⁷ és Hintz Balázs urakat. Ők, mindkét rendűek, egyháziak és világiak elindultak Barcaságból nemcsak a fejedelem temetésére, hanem Erdélyország akár kormányzójának, akár vajdájának a megválasztására is. A temetésnek Alba Iulián, a válsztásnak pedig Tordán kellett lefolynia.

Brassó, pünköst előtti vasárnap

Először is ebben a gyülekezetben leróttuk bizonyos külföldi utazásokra fordított, a hitelezőknél felgyűlt adósság utáni illetékeket.

Itt elmondatták velem a fejedelmi udvarba való küldetésem végbemenetelét, amit röviden meg is tettem, amint fennebb jeleztem. Rövidre fogott elbeszélésem befejeztével a brassói lelkipásztort⁸ kérték fel, hogy számoljon be a fejedelem temetését illető küldetéséről, amit meg is tett körülbelül ebben a formában: Az esperes úr úgy határozott, hogy engem⁹ György¹⁰ és Péter¹¹ urat küld ki erre a követségre.